

SXEDIO.367

17.3.1956: Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΧΑΝΤΡΙΩΝ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ 18 ΑΝΤΑΡΤΩΝ ΜΕ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΤΟΝ ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

Η μάχη των Χαντριών έγινε στις **17 Μαρτίου 1956** και ήταν η πιο μεγάλη που είχε στηθεί εναντίον των Αγγλων.

Ήταν μια εντυπωσιακή ενέδρα στην οποία πήραν μέρος **18** συνολικά αντάρτες και προκάλεσε το δέος ακόμα και στους Αγγλους για τη δυναμικότητα και αποτελεσματικότητα της επιχείρησης.

Επικεφαλής της ενέδρας ήταν ο Γρηγόρης Αυξεντίου ο οποίος χωρίς να γνοιάζεται για ταλαιπωρίες και πορείες μέσα από τις ορεινές περιοχές διένυσε μια τεράστια απόσταση από το λημέρι του από την Παπούτσα, στην περιοχή Παλαιχωρίου, όπου είχε μετακινηθεί την περίοδο αυτή και πήγε στα Χαντριά για να επισημάνει κατάλληλο σημείο όπου θα έστηνε την εντυπωσιακή του ενέδρα.

Όταν όλα ήσαν έτοιμα, το βράδυ της **14ης Μαρτίου 1956** ξεκίνησε και πάλι με τους άνδρες του για το σημείο που επέλεξε και που βρισκόταν σε μια στροφή του δρόμου Αγρού- Χαντριών σε απόσταση δυο χιλιομέτρων περίπου από τα Χαντριά.

Μαζί του βρίσκονταν οι Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, Χρίστος Τσιάρτας, Ανδρέας Τσιάρτας, Γεώργιος Μάτσης, Κυριάκος Κόκκινος, Νίκος Σπανός, Σάββας Κουλλαπής, Αυγουστής Ευσταθίου, Αντωνάκης Αντωνάς, Μιχαήλ Ασιώτης, Χριστόφορος Χριστοφίδης, Ανδρέας Νικολαΐδης, Χαράλαμπος Μπαταριάς, Γιαννάκης Παύλου και Γεώργιος Λοϊζίδης (Απόστρατος), ο Πιπίνος κι ο Γιώργος Μιχαήλ.

Προχώρησαν από την Παπούτσα στον Άγιο Θεόδωρο και τον Άγιο Ιωάννη και γύρω στα μεσάνυχτα έφθασαν στην Ποταμίτισσα.

Απ' εκεί με αυτοκίνητο μεταφέρθηκαν μέσω Δύμων και Κυπερούντας στα Χαντριά όπου έφθασαν στις **17 Μαρτίου 1956**.

Ο Αυξεντίου οδήγησε τους άνδρες του στο σημείο που θα στηνόταν η ενέδρα για να ενημερωθούν για την περιοχή.

Το σχέδιο του Αυξεντίου ήταν αφού ενημερώνονταν οι άνδρες του για τις θέσεις τους να επέστρεφαν στα Χαντριά για να ξεκουράζονταν και να γυρνούσαν πίσω κάποια ώρα το πρωί. Θα κρύβονταν σε μικρή απόσταση από το σημείο της ενέδρας κι' αν έβλεπαν στόχο σε διάστημα μερικών λεπτών, θα έπαιρναν τις θέσεις τους έτοιμοι για να δράσουν.

Ο Αυξεντίου εξήγησε στον καθένα τη θέση του και το στόχο του καθώς και το σενάριο της ενέδρας.

Είπε ότι ο ίδιος θα έρριχνε μια φωτοβολίδα δίνοντας έτσι το σύνθημα στα όπλα για να βάλουν.

Όπως παρατηρούσε ο Σάββας Κουλλαπής σε αφήγηση του στο " Χρονικό" του αγώνα της ΕΟΚΑ" η τοποθεσία ήταν σε μια απότομη στροφή κυκλική και μεγάλη. Το έδαφος ήταν πετρώδες και ξεσκέπαστο".

Αφού ενημερώθηκαν, ένας, ένας οι άνδρες άρχισαν ν' απομακρύνονται σε μια δοκιμή της αποχώρησης που θα ακολουθούσε την επιχείρηση. Δεν είχαν διανύσει απόσταση **500** μέτρων όταν από μακριά είδαν τα φώτα φάλαγγας αυτοκινήτων να έρχονται από την περιοχή των Χανδριών.

Ο Αυξεντίου διέταξε τους άνδρες του να πάρουν τις θέσεις τους. Ήταν βράδυ και μπορούσαν να κινηθούν χωρίς κανένα πρόβλημα.

Όλοι περίμεναν το σύνθημα του Αυξεντίου. Τα στρατιωτικά αυτοκίνητα πέρασαν κάτω από τη μπούκα των όπλων τους, αλλά εκείνος καθυστερούσε.

Ο,τι συνέβη ήταν το εξής: Το έμπειρο μάτι του Αυξεντίου διέκρινε από μακριά ότι η αυτοκινητοπομπή ήταν πολύ μεγάλη για να τα βάλουν μαζί της οι άνδρες του. Είχε μετρήσει, από τα φώτα τους **29** μεγάλα φορτηγά αυτοκίνητα. Ήταν αδύνατο να τα βγάλουν πέρα μαζί τους οι **18** άνδρες του παρά το γεγονός ότι ήταν μεγάλος ο αριθμός τους.

Τα άφησε ν' απομακρυνθούν και διέταξε τους άνδρες του να ξεκινήσουν για τα Χαντριά για να

πάρουν το δείπνο τους. Είχαν ταλαιπωρηθεί πολύ αυτή τη βραδυά.

Στόχοι θα βρίσκονταν κι άλλοι τους εξήγησε.

Ομως δεν έμελλε να προχωρήσουν για πολύ γιατί σε λίγο φάνηκαν από μακριά τα φώτα τριών αυτοκινήτων.

Ο Αυξεντίου έκρινε ότι αν ήταν Αγγλοι θα μπορούσε άνετα να τους κτυπήσει χωρίς προβλήματα.

Διέταξε τους άνδρες του να πάρουν και πάλι τις θέσεις τους.

- Να είστε έτοιμοι. Αυτή τη φορά, αν είναι βρετανοί θα κτυπήσουμε, τους είπε θυμάται ο Κυριάκος Κόκκινος που πήρε μέρος στην επιχείρηση χωρίς όπλο, αλλά με αποστολή τη ρίψη χειροβομβίδων μαζί με το Γιώργο Μιχαήλ.

Εσφιξαν όλοι στα χέρια τους τα αυτόματά τους. Μεταξύ αυτών ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης που κρατούσε το αυτόματο Μαρσίπ του Κόκκινου, που ήταν συγχωριανός του.

Ο Κόκκινος είχε τραυματισθεί σε κάποια άλλη ενέδρα και σαν συνδέθηκε με την ομάδα τους ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης αυτός απουσίαζε στο γιατρό. Έτσι ο Γιωρκάτζης πήρε το Μαρσίπ του Κόκκινου και μ' αυτό πήγε στη μάχη.

Δίπλα τους σε μικρή απόσταση ο Γιώργος Μάτσης κρατούσε το μπρεν, ένα από τα πιο φονικά οπλοπολυβόλα της εποχής.

Σαν πλησίασαν τα αυτοκίνητα ο Αυξεντίου διαπίστωσε ότι επρόκειτο για δυο τζιπ κι' ένα πολιτικό αυτοκίνητο.

Σε λίγο τα δυο από τα τρία αυτοκίνητα βρίσκονταν κάτω από τις κάννες των όπλων τους. Ο Αυξεντίου έδωσε το σύνθημα και τα όπλα των ανταρτών άρχισαν να βάλλουν.

Προσθέτει ο Κουλλαπής (Χρονικό):

"Σε λίγο έφθασε το πρώτο αυτοκίνητο στη στροφή, επειδή όμως το δεύτερο ήταν μακριά και ήταν ενδεχόμενο να μας ξεφύγει ή να κτυπήσει, αν δεν το κτυπούσαμε από το πιο πέρα σημείο, μόλις έκαμε τη

στροφή του κύκλου το κτυπήσαμε με όλα τα όπλα. Παρά τις απώλειες που είχε μας διέφυγε. Πληροφορηθήκαμε αργότερα ότι τέσσερις τραυματίστηκαν κι ότι ο ένας εξέπνευσε στο Νοσοκομείο Αγρού.

" Μόλις πλησίασε το δεύτερο αυτοκίνητο το κτυπήσαμε και το ακινητοποιήσαμε βάλλοντας συνεχώς με χειροβομβίδες. Ένας από τους επιβαίνοντες κατόρθωσε να κατέβει, να πάρει θέση άμυνας και να πυροβολεί."

Κι όπως θυμάται ο Κυριάκος Κόκκινος όλα τα πυρά στράφηκαν προς αυτόν με αποτέλεσμα να σιγήσει σε λίγο.

Οι διαταγές που είχαν οι αντάρτες από τον Αυξεντίου ήταν να εγκαταλείψουν τις θέσεις τους μόνο σαν εξουδετερώνονταν όλοι οι Άγγλοι.

Οι θέσεις στις οποίες βρίσκονταν δεν τους πρόσφεραν μεγάλη κάλυψη κατά τη διαφυγή. Κι' έτσι έπρεπε να απομακρύνονταν μόνο αφού βεβαιώνονταν ότι δεν υπήρχε αντίδραση από τους Άγγλους.

Σε κάποιο στάδιο ο Αυξεντίου διέταξε κατάπαυση του πυρός. Ήθελε να διαπιστώσει αν είχαν εξουδετερωθεί οι Άγγλοι.

Ο Σάββας Κουλλαπής αφηγήθηκε για τη συνέχεια των ενεργειών του Αυξεντίου και των υπολοίπων ανταρτών:

" Όταν τελείωσε η μάχη ο Αυξεντίου έδωσε διαταγή να κατεβούμε και να ερευνήσουμε το μέρος. Επειδή ήταν πολύ σκοτάδι κατεβήκαμε μόνο δυο, αλλά δε διακρίναμε τίποτε και ξεκινήσαμε για τον προορισμό μας"

Κανένα σημείο ζωής δεν υπήρχε. Πίστευαν ότι εξουδετερώθηκαν όλοι οι Βρετανοί. Κι έτσι ο Αυξεντίου έδωσε το σύνθημα της αποχώρησης με μια χειροβομβίδα που έρριψε ο ίδιος.

Έτσι ένας, ένας εγκατέλειπαν τις θέσεις τους. Αυτόν που έφευγε τον κάλυπτε ο διπλανός του και ούτω καθ' εξής.

Οι περισσότεροι άνδρες είχαν ήδη αποχωρήσει.

Τελευταίοι έμειναν ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, ο Χρίστος Τσιάρτας κι ο αδελφός του Ανδρέας Τσιάρτας.

Κι' εκεί που η επιχείρηση είχε τελειώσει χωρίς κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα ξαφνικά ακούστηκε ένας πυροβολισμός. Όπως περπατούσε ο Χρίστος Τσιάρτας, που έφευγε τελευταίος, πρόβαλε, χωρίς να το θέλει, στον ορίζοντα. Κι' ένας βρετανός στρατιώτης που φαίνεται ότι δεν είχε εξουδετερωθεί, αλλά είχε κρυφθεί περιμένοντας την ευκαιρία να εκδικηθεί το θάνατο των συναδέλφων του, έβαλε εναντίον του.

Από ψηλά το μπρεν που είχε μετακινηθεί σ' άλλη θέση και κάλυπτε την αποχώρηση των ανταρτών έβαλε εναντίον του βρετανού αμέσως εξουδετερώνοντας τον. Όμως ήταν πλέον αργά. Γιατί η σφαίρα του βρήκε το Τσιάρτα κατάστηθα.

Μέσα στο σκοτάδι κανένας από τους συντρόφους του Τσιάρτα δεν μπόρεσε να δει τι συνέβη.

Κι' όπως έτρεχαν για ν' απομακρυνθούν έχασαν τα ίχνη του.

Πριν φύγουν από τα Χαντριά για τη μάχη, ο Τσιάρτας ακούστηκε να λέγει, θυμάται ο Κυριάκος Κόκκινος, ότι ήθελε να πάει στον Πολύστιπο- κι ο Αυξεντίου του έδωσε τη σχετική άδεια, σύμφωνα με το Σπύρο Παπαγεωργίου ("Ζήδρος") - για να επισκεφθεί τη σύζυγο του και τα παιδιά του.

Έτσι ήλπιζαν να μη συνέβη αυτό που φοβούνταν, αλλά να προχώρησε προς τον Πολύστιπο.

Όμως δεν ήταν έτσι τα πράγματα.

Σε λίγο πληροφορήθηκαν από το ραδιόφωνο το κακό μαντάτο. Ο Χρίστος Τσιάρτας έπεσε στο σημείο που δέχθηκε κατάστηθα τη σφαίρα.

Με βαρειά καρδιά οι αντάρτες προχώρησαν προς το λημέρι τους, στην Παπούτσα.

Στη "νεκροψία" για την επιχείρηση που έκαναν οι Βρετανοί την χαρακτήρισαν σαν την πιο άγρια και πιο αιματηρή.

Απόσπασμα της έκθεσης του βρετανού ταγματάρχη Μακλάουντ παραθέτει ο Σπύρος Παπαγεωργίου στο βιβλίο του " Ζήδρος":

" Αυτή η εξ ενέδρας επίθεση ενάντια σε αυτοκινητοπομπή μας πού έγινε σε μια πολύ επικίνδυνη καμπή του δρόμου, ανάμεσα στα χωριά Χαντριά και Αγρός, ήταν η πιο άγρια και αιματηρή, απ' όλες τις άλλες, επιθέσεις που έκαναν οι τρομοκράτες τις μέρες εκείνες σε διάφορα μέρη της νήσου, σε αντίποινα για την εξορία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και των συντρόφων του.

" Είκοσι τουλάχιστον τρομοκράτες με πρωτοφανή σε αριθμό και τύπους αυτομάτων όπλων και πυρομαχικών πήραν μέρος στην επίθεση αυτή που στοίχισε τη ζωή δυο αξιωματικών μας κι ενός από τους πιο έμπειρους και δυναμικούς ανακριτές μας και τον τραυματισμό τεσσάρων άλλων.

" Ομως παρά τα διασταυρωμένα πυρά και τον βαρύ τραυματισμό τους, δυο από τους άνδρες μας κατόρθωσαν να ανταποδώσουν το πυρ με αποτέλεσμα το φόνο ενός από τους τρομοκράτες κι' ίσως τον τραυματισμό άλλων.

" Ο νεκρός τρομοκράτης ήταν ο Χρίστος Τσιάρτας από τον Πολύστιπο, πατέρας δυο μικρών παιδιών. Αυτός που στο σακκάκι του είχε βρεθεί η διαταγή του Αυξεντίου για τα κυνηγετικά όπλα και το γεγονός αυτό ήταν η μόνη ένδειξη που είχαμε ότι την επίθεση αυτή πιθανόν να την σχεδίασε και να την διηύθυνε ο ίδιος ο Αυξεντίου".